

รูปแบบการบริหารโรงเรียน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนบ้านหนองขาม
หัวหนองสามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปี
การศึกษา 2561 - 2562

School management model To develop academic achievement at
Ban Nong Kham Hua Nong Samakkee School in Maha Sarakham
Primary Educational Service Area Office, Area 1, Academic Year 2018
- 2019

กฤติน พันธ์เสนา¹

Kittin Phansena¹

¹ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี หมู่ที่ 9 ตำบลขามเรียง

อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44150; Ban Nong Kham Hua Nong Samakkhi School,
Village No. 9, Kham Riang Subdistrict Kantharawichai District Maha Sarakham Province, zip code 44150

*Corresponding Author; e-mail : nongcs1@gmail.com

Received : January 26, 2023; Revised : March 24, 2023; Accepted : March 25, 2023

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยการวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี ขั้นตอนการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบ และขั้นตอนของรูปแบบฯ ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี ปีการศึกษา 2561-2562

ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 มีองค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ ฯ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ฯ 3) กระบวนการของรูปแบบ ฯ ประกอบด้วย 3.1) การวางแผน (Planning) 3.2) การปฏิบัติการ (Action) 3.3) การสังเกตการณ์ (Observation) 3.4) การสะท้อนกลับ (Reflection) 4) ผลที่เกิดจากรูปแบบ ฯ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ (จุดเน้น)

2. ผลการใช้รูปแบบ ฯ พบว่า ผลการทดสอบระดับชาติ (National Test: NT) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่ ฯ และ สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ทุกวิชาที่สอบ และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) ปีการศึกษา 2561 สูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2560 และมีผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุด

3. ผลการใช้รูปแบบ ฯ พบว่า ผลการทดสอบระดับชาติ (National Test: NT) ปีการศึกษา 2562 ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่ ฯ และ ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ทุกวิชาที่สอบ และผล

การทดสอบระดับชาติ (Ordinary National Educational Test: O-NET) ปีการศึกษา 2562 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่ และระดับประเทศ ทุกวิชาที่สอบ และมีผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบฯ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ (Keywords) : รูปแบบการบริหารโรงเรียน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, โรงเรียน

Abstract

This research It aims to 1) Develop a school management model to improve learning achievements. of Ban Nong Kham Hua Nong Samakkee School 2) to study the effect of using the school administration model to improve learning achievement of Ban Nong Kham Hua Nong Samakkee School. The research was divided into 3 phases: Phase I study the composition and the procedure of the model. Phase 2 Develop a school management model to improve learning achievement. of Ban Nong Kham Hua Nong Samakkee School Phase 3 study the results of using the school administration model to improve learning achievement of Ban Nong Kham Hua Nong Samakkee School, Academic Year 2018-2019.

The research found that

1. School management model for improving academic achievement of Ban Nong Kham Hua Nong Samakkee School. Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office

1. There are components as follows: 1) Principles of the MODEL 2) Objectives of the MODEL 3) Process of the MODEL consisting of 3.1) Planning 3.2) Action 3.3) Observation 3.4) Reflection 4) Effects of the pattern 5) Conditions for success (focus).

2. The results of using the model in academic year 2018 found that. The results of the National Test (NT) were higher than the area average scores and higher than the national average scores for all subjects tested. And the results of the Ordinary National Educational Test (O-NET) were higher when compared to the 2017 academic year. and the results of the overall evaluation of satisfaction with the model were at the highest level.

3. The results of using the model in academic year 2019 found that. The National Test (NT) results were lower than the area average scores and lower than the national average scores for all subjects tested. And the results of the national test (Ordinary National Educational Test: O-NET) are higher than the average scores at the area level. and national level for all subjects examined. and there was an overall evaluation of satisfaction with the model at the highest level.

Keywords School management model, School Academic Achievement,

บทนำ (Introduction)

การบริหารโรงเรียน หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อการบริหารพลเมืองโดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถทัศนคติค่านิยมพฤติกรรมและคุณธรรมต่าง ๆ เพื่อให้เป็นคนดีมีคุณภาพเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ โดยใช้กระบวนการที่ ผู้บริหารโรงเรียน ได้พยายามสร้างเสริมความร่วมมือให้แก่ผู้ร่วมงานเพื่อที่จะได้ดำเนินการต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จลุล่วง

อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสังคม โดยใช้ทรัพยากรและเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม (วิณา กิ่งสอน, 2555)

โรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนทั้งสิ้นจำนวน 40 คน มีข้าราชการครูจำนวน 2 คน มีลูกจ้างประจำ 1 คน มีพนักงานจ้างเหมาบริการ 1 คน และผู้บริหาร 1 คน มีภารกิจในการบริหารการศึกษา 4 ภาระงาน คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคคล งานบริหารงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป มีสภาพความขาดแคลนบุคลากร ขาดแคลนครูที่มีไม่ครบชั้นเรียน และสภาพชุมชนโดยรอบที่อยู่ห่างจากโรงเรียนและผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ และมีฐานะยากจน บางครอบครัวก็มีปัจจัยเสี่ยงด้านอบายมุข การดื่มสุรา และปัญหายาเสพติด จากสภาพปัญหาดังกล่าว โรงเรียนร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียนบางส่วน จึงได้มีข้อตกลงร่วมกันในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ได้ร่วมกันวิเคราะห์ห้วงองค์กร (SWOT Analysis) พบว่า โรงเรียนมีจุดแข็งที่ครูผู้สอนมีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่สอน มีจิตวิญญาณของความเป็นครูอย่างสูง จุดอ่อน คือ ครู และนักเรียนขาดการสนับสนุนจากผู้บริหาร ขาดแนวทางใหม่ ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดขวัญกำลังใจ และขาดอุปกรณ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมีอุปสรรคสำคัญ คือ โรงเรียนขาดแคลนงบประมาณอันเนื่องมาจากมีจำนวนนักเรียนน้อย แต่ก็มีโอกาสที่ดีเพราะชุมชนรอบข้างโรงเรียน มีความเข้มแข็ง ให้ความร่วมมือในการสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนเป็นอย่างดี และมีความต้องการในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (NT และ O-NET) เป็นลำดับแรก เพราะที่ผ่านมาโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี มีคะแนนผลการทดสอบระดับชาติต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของเขตพื้นที่การศึกษาและคะแนนเฉลี่ยระดับชาติ มาโดยตลอด ทั้งนี้ โรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับพอใช้ (โรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี. 2561) นักเรียนมีปัญหาการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ คิดเลขไม่คล่อง และขาดทักษะทางภาษาอังกฤษ เป็นเหตุให้ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี ต้องหาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนให้ดีขึ้น ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี จึงได้มีการพัฒนา “รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี” เพื่อใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. พัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี
2. ศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

รูปแบบ หมายถึง แบบแผนโครงสร้างแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่นำเสนอออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย เป็นแผนผัง ไตรอะแกรม หรือ แผนภาพ สามารถอธิบายปรากฏการณ์ของเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อช่วยให้ตนเองและคนอื่นสามารถเข้าใจ และใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการได้ (ทิตนา ขมมณี. 2559), (ชัยวิชิต เขียรชนะ. 2560) (Bush, T. 2011), (Good. 1973)

รูปแบบการบริหารโรงเรียน หมายถึง แนวทางหรือกรอบวิธีการในการจัดการและควบคุมโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยครอบคลุมถึงการจัดการด้านบุคลากร งบประมาณ การสอน การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียน แนวทางการบริหารโรงเรียนที่ดีจะช่วยสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของนักเรียนอย่างมีคุณภาพ (Bush, T. 2011), (Hoy, W. K., & Miskel, C. G. 2012)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียน ที่ผู้วิจัยได้สรุปสังเคราะห์ขึ้นมา จำนวน 6 ด้าน ดังนี้ 1) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 2) ความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) ระดับผลการเรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 6) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ ((การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET)), ((การสอบประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (National Test: NT)) (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553), (สำนักทดสอบทางการศึกษา. 2560: ออนไลน์)

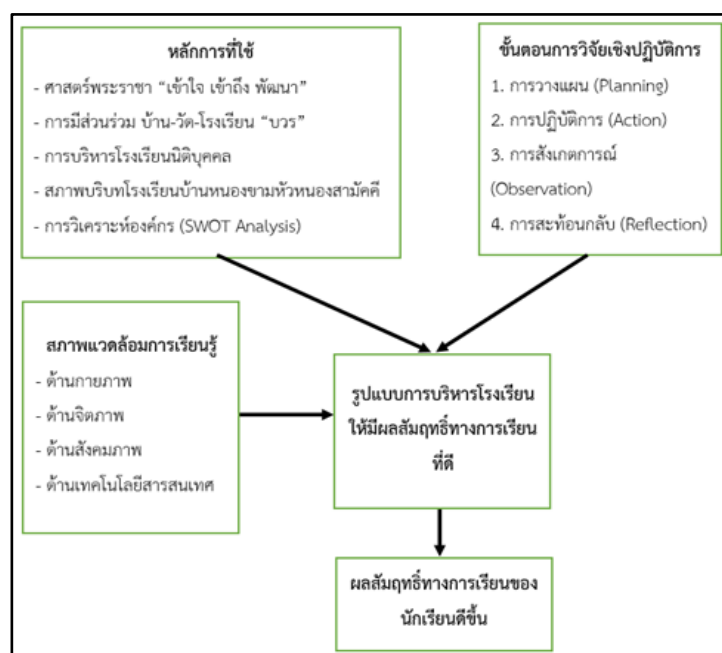
นางลักษณ์ เรือนทอง (2550) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลประกอบด้วยองค์ประกอบจำนวน 8 องค์ประกอบ คือ 1) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 2) ผู้บริหารและครูเป็นมืออาชีพ 3) การประกันคุณภาพตรวจสอบได้และน่าเชื่อถือ 4) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) การมีวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ร่วมกัน 6) เน้นการเรียนการสอน 7) การสอนที่มีวัตถุประสงค์และ 8) มีความคาดหวังต่อนักเรียนสูง

คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาฯขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (2559) ได้นำเสนอรายงานการประชุม เรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก สรุปได้ว่า สภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก คือ 1) คุณภาพการจัดการศึกษาต่ำ 2) คุณภาพและโอกาสของผู้เรียนมีน้อย 3) ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนลดลง 4) มีปัญหาด้านการบริหารจัดการ 5) นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในทุกช่วงชั้น ในทุกพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ต่ำกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดอื่น ทั้งนี้ได้มีการนำเสนอแนวทางแก้ไข คือ 1) ควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก 2) แก้ไขกฎหมายการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

สุริยา ช้องเสนาะ (2558) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก คือ 1) ขาดแคลนงบประมาณ 2) ขาดแคลนครูผู้สอน 3) โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และได้เสนอแนวทางแก้ไข คือ 1) ควรเพิ่มความรู้ทักษะ ความชำนาญที่หลากหลายของครูเพื่อให้สามารถสอนได้รอบด้าน อันจะนำมาซึ่งการยกระดับคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กได้ 2) ควบรวมโรงเรียนเพื่อแบ่งปันทรัพยากร ใช้ทรัพยากรร่วมกัน

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) (2558) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า แนวทางการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ 1) การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เป็นรูปแบบที่มีผู้บริหารใช้ความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความเป็นประชาธิปไตยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นที่ยอมรับของทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาตลอดจนมุ่งมั่นสร้างเครือข่ายการทำงาน โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ควบรวมสถานศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) (ถ้ามี)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบ และขั้นตอนของรูปแบบ ฯ และวินิจฉัยองค์การด้วยเทคนิค SWOT Analysis มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสารแนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ รูปแบบ และการพัฒนารูปแบบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน รูปแบบการบริหารโรงเรียน และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 วินิจฉัยองค์การด้วยเทคนิค SWOT Analysis เพื่อให้ทราบถึง จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา โอกาส และ อุปสรรค ของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี โดยเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบ ฯ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ร่างรูปแบบ ฯ โดยมีขั้นตอน คือ 1) นำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการในวิจัยระยะที่ 1 มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างร่างรูปแบบ ฯ 2) ร่างรูปแบบ ฯ ตามกรอบแนวคิด 3) นำร่างรูปแบบ ฯ ไปปรึกษากับผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและขอคำแนะนำเพื่อมาปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำร่างเอกสารการใช้รูปแบบ ฯ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ คำอธิบายรูปแบบ ฯ ขั้นตอนการดำเนินตามรูปแบบ ฯ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ฯ

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำร่างเอกสารประกอบรูปแบบ ฯ ซึ่งประกอบด้วย แบบบันทึกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แบบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบ ฯ

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบร่างรูปแบบ ฯ เอกสารการใช้รูปแบบ ฯ และเอกสารประกอบรูปแบบ ฯ โดยวิธีการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เป็นการให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาทั้งในเรื่องโครงสร้าง องค์ประกอบ ขั้นตอนกระบวนการ กิจกรรม และการนำรูปแบบ ฯ ไปใช้ในสถานการณ์จริง รวมทั้งข้อเสนอแนะเพิ่มเติม และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ผลการดำเนินการวิจัยในระยะนี้ทำให้ได้ รูปแบบ ๗ พร้อมเอกสารการใช้รูปแบบ และเอกสารประกอบรูปแบบ ๗ ที่จะนำไปใช้ในการวิจัยในระยะที่ 3 ต่อไป

ระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบ ๗ ครั้งนี้เป็นการศึกษาผลการดำเนินการตามกระบวนการของรูปแบบ ๗ ที่ได้พัฒนาขึ้น โดยเป็นการนำ ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (PAOR) มาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมตามจุดเน้นของรูปแบบ ๗ ประกอบด้วยกิจกรรม 1) กิจกรรมท่องสูตรคูณ, 2) กิจกรรมเขียนตามคำบอก, 3) กิจกรรมคณิตคิดเร็ว, 4) กิจกรรมภาษาอังกฤษประจำวัน, 5) กิจกรรมทำทนายการอ่านชิงรางวัล, 6) กิจกรรมยกระดับผลสัมฤทธิ์ โดยมีการดำเนินการตามกระบวนการของรูปแบบ ๗ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นการวางแผน (Plan) โดยผู้วิจัยได้ร่วมกับคณะครู ดำเนินการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี โดยดำเนินการในรูปแบบของการประชุมระดมความคิดเห็น ในกรณีที่กิจกรรมใดมีผู้ปกครอง หรือคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามาเกี่ยวข้อง ก่อนเปิดภาคเรียน เพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม และจัดทำแผนการจัดกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมท่องสูตรคูณ, 2) กิจกรรมเขียนตามคำบอก, 3) กิจกรรมคณิตคิดเร็ว, 4) กิจกรรมภาษาอังกฤษประจำวัน, 5) กิจกรรมทำทนายการอ่านชิงรางวัล, 6) กิจกรรมยกระดับผลสัมฤทธิ์

ขั้นการปฏิบัติ (Action) ผู้วิจัยได้ร่วมกับคณะครู ดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมที่จัดทำไว้ในขั้นการวางแผน

ขั้นการสังเกตการณ์ (Observation) ขณะดำเนินการจัดกิจกรรมผู้วิจัย ร่วมกับคณะครูผู้สอน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการ ดังต่อไปนี้ 1) บันทึกเหตุการณ์ขณะที่มีการจัดกิจกรรม 2) บันทึกความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรม 3) บันทึกความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรม 4) ทดสอบขณะจัดกิจกรรม เฉพาะกิจกรรมยกระดับผลสัมฤทธิ์ โดยใช้แบบทดสอบของปีการศึกษา ก่อน

ขั้นการสะท้อนผล (Reflection) ผู้วิจัย ร่วมกับคณะครู ดำเนินการ ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ โดยการบันทึกของผู้วิจัย และครูผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ เพื่อให้ทราบถึง ปัญหา อุปสรรค ของการจัดกิจกรรม

2. นำข้อค้นพบที่ได้จากการจัดกิจกรรมไปปรับปรุง พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมเพื่อ ดำเนินการจัดกิจกรรมในปีการศึกษาถัดไปให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า มีองค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ ๗ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ๗ 3) กระบวนการของรูปแบบ ๗ ประกอบด้วย 3.1 การวางแผน (Planning) 3.2 การปฏิบัติการ (Action) 3.3 การสังเกตการณ์ (Observation) 3.4 การสะท้อนกลับ (Reflection) 4) ผลที่เกิดจากรูปแบบ ๗ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ (ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม 2) กิจกรรมท่องสูตรคูณเป็นกิจวัตร 3) กิจกรรมเขียนตามคำบอก 4) กิจกรรมคิดเลขเร็ว 5) กิจกรรมภาษาอังกฤษประจำวันสัปดาห์ (Weekly English) 6) กิจกรรม “ทำทนายการอ่านชิงรางวัล” และ 7) กิจกรรม “ยกระดับผลสัมฤทธิ์”) ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี

2. ผลการใช้รูปแบบ ๑ ปีการศึกษา 2561 พบว่า

2.1 ผลการดำเนินการตามรูปแบบ ๑ ผ่านกิจกรรม เช่น กิจกรรมท่องสูตรคูณ กิจกรรมคณิตคิดเร็ว กิจกรรมเขียนตามคำบอก กิจกรรมภาษาอังกฤษประจำสัปดาห์ กิจกรรมทำหยาการอ่านเชิงรางวัล และกิจกรรมยกระดับผลสัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรมโดยการประยุกต์ใช้ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (PAOR) เมื่อดำเนินการจนสิ้นปีการศึกษาและมีการสะท้อนผลการดำเนินการในภาพรวมพบว่า เป็นการดำเนินกิจกรรมที่ดีสามารถเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยไม่รู้ตัว เช่น กิจกรรมคณิตคิดเร็ว นักเรียนได้เรียนการคำนวณเหมือนได้เล่นเกม กิจกรรมภาษาอังกฤษประจำวัน นักเรียนก็ได้เรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยไม่รู้ตัว มีความสนุกสนานกับการทำกิจกรรม บางกิจกรรมก็สามารถเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมกิจกรรมอื่น ๆ เช่น กิจกรรมท่องสูตรคูณ ก็สามารถเสริมกิจกรรมคณิตคิดเร็วได้ หรือกิจกรรมการเขียนตามคำบอก ก็สามารถเสริมกิจกรรมทำหยาการอ่านเชิงรางวัล เป็นต้น

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยของการสอบประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (National Test: NT) ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่ ๑ และ สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ทุกวิชาที่สอบ และคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่ และระดับประเทศ ทุกวิชาที่สอบ

2.3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลการสอบประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (National Test: NT) ปีการศึกษา 2560 และ ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี มีคะแนนผลการสอบปีการศึกษา 2561 มีพัฒนาการสูงขึ้นทุกรายวิชาที่สอบ และ ผลการเปรียบเทียบผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน

(Ordinary National Educational Test: O-NET) ปีการศึกษา 2560 และ ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี โดยรวมสูงขึ้น

2.4 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบ ฯ โดย ครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบ ฯ อยู่ในระดับมาก

3. ผลการใช้รูปแบบ ฯ ปีการศึกษา 2562 พบว่า

3.1 ผลการดำเนินการตามกระบวนการของรูปแบบ ฯ ซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรมเหมือนกับปีการศึกษา 2561 ผ่านการจัดกิจกรรมท่องสูตรคูณ กิจกรรมคณิตคิดเร็ว กิจกรรมเขียนตามคำบอก กิจกรรมภาษาอังกฤษประจำสัปดาห์ กิจกรรมทำหยาการอ่านชิงรางวัล และกิจกรรมยกระดับผลสัมฤทธิ์ แต่ในปีการศึกษานี้ มีการปรับปรุงรูปแบบการจัดกิจกรรมโดยนำข้อมูลจากการสะท้อนผลการจัดกิจกรรมในปีการศึกษาที่แล้วมาใช้ในการปรับปรุงกิจกรรม และเมื่อดำเนินกิจกรรมไปจนสิ้นปีการศึกษา โดยสรุปพบว่า การที่จะยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้น ต้องมีกิจกรรมเสริมทุก ๆ ด้าน เช่น กิจกรรมท่องสูตรคูณ กิจกรรมคณิตคิดเร็ว กิจกรรมเขียนตามคำบอก หรือ กิจกรรมภาษาอังกฤษประจำสัปดาห์ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียน เมื่อนักเรียนได้ทำกิจกรรมเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมยกระดับผลสัมฤทธิ์ด้วยการสอนเสริมนั้น นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ครูผู้สอนก็ไม่เหนื่อยมาก เพราะไม่ต้องคอยทบทวน การอ่าน การเขียน หรือการคิดเลข เพราะนักเรียนสามารถทำสิ่งเหล่านั้นได้อย่างคล่องแคล่วอยู่แล้ว ลำพังการสอนเสริม (ติวสอบ) ถ้านักเรียนไม่มีพื้นฐานความรู้ ก็จะทำให้การสอนเสริมไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยของการสอบประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (National Test: NT) ปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่ ฯ และ ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ทุกวิชาที่สอบ และมีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) ปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่ และระดับประเทศ ทุกวิชาที่สอบ

3.3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสอบประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (National Test: NT) ปีการศึกษา 2561 และ ปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี มีคะแนนผลสอบปีการศึกษา 2562 มีพัฒนาการลดลงทุกรายวิชาที่สอบ และผลการเปรียบเทียบผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) ปีการศึกษา 2561 และ ปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี พบว่า มีคะแนนสูงขึ้นทุกรายวิชาที่สอบ

3.4 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบ ฯ โดย ครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบ ฯ อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่ประกอบด้วย

- 1) หลักการของรูปแบบ ฯ
- 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ฯ
- 3) กระบวนการของรูปแบบ ฯ
- 4) ผลที่เกิดจาก

รูปแบบ ๗ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ (จุดเน้น) ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดทำร่างรูปแบบ ๗ นั้น ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ ๗ จากองค์ประกอบของรูปแบบตามแนวคิดของ Keeves (1997), ทิศนา ขัมมณี (2559) และสมุน อมรวิวัฒน์ (2533) ซึ่งประกอบด้วย 1) หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กระบวนการของรูปแบบ 4) ผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบ และสังเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการของรูปแบบ ๗ ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (วัฏจักร PAOR) ทำให้ได้กระบวนการของรูปแบบ ๗ ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การปฏิบัติการ (Action) 3) การสังเกตการณ์ (Observation) 4) การสะท้อนกลับ (Reflection) ซึ่งสอดคล้องกับ Lewin (1946 อ้างถึงใน ยาใจ พงษ์บริบูรณ์, 2537), Johnson, C. S. และ Kromann-Kelly (1995 อ้างถึงใน สุวิมล, 2551), Zuber-Skerritt, O. (1996 อ้างถึงใน สุวิมล, 2551), Dick, B. (2000 อ้างถึงใน สุวิมล, 2551), Kemmiss and McTaggart (1990 อ้างถึงใน ยาใจ พงษ์บริบูรณ์, 2537)

2. ผลการใช้รูปแบบ ๗ ในปีการศึกษา 2561 พบว่า ผลการสอบประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (National Test: NT) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่ ๗ และ สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศทุกวิชาที่สอบ ทั้งนี้เกิดจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยผู้อำนวยการโรงเรียนสร้างความตระหนัก และดำเนินการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มที่ และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการนำเสนอความต้องการของชุมชนว่าต้องการให้นักเรียนมีผลการทดสอบระดับชาติที่สูงขึ้น เป็นเหตุให้ครูผู้สอนดำเนินการพัฒนาผู้เรียนเพื่อเตรียมความพร้อมในการสอบประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (National Test: NT) อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับ สมศรี สุ่มมาตย์ (2557) ที่ได้นำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ต้องอาศัยหลักความสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ และบริบทของโรงเรียน ใช้หลักการมีส่วนร่วมของทุกคนทุกฝ่าย หลักการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักการพึ่งตนเอง และหลักการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) ปีการศึกษา 2561 โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น (+0.10) เมื่อเทียบกับปีการศึกษา 2560 ทั้งนี้ เพราะ ครูผู้สอนมีความตระหนักถึงความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนที่ต้องการให้นักเรียนมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) ที่สูงขึ้น สอดคล้องกับ นางลักษณ์ เรือนทอง (2550) ที่ได้ทำการศึกษา แล้วพบว่ารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนต้องมีความต้องการและวัตถุประสงค์ร่วมกัน

3. ผลการสอบประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (National Test: NT) ของโรงเรียนบ้านหนองขามหัวหนองสามัคคีต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่ ๗ และ ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศทุกวิชาที่สอบ ทั้งนี้เกิดจากครูที่เป็นผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 นั้นเกษียณอายุราชการ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอนพอสมควร ส่งผลถึงผลคะแนนการสอบประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (National Test: NT) ต่ำลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สอดคล้องกับ สมศรี สุ่มมาตย์ (2557) ที่ได้นำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ต้องอาศัยหลักความสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ และบริบทของโรงเรียน

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) ปีการศึกษา 2562 โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น (+18.64) เมื่อเทียบกับปีการศึกษา 2561 ทั้งนี้ เพราะ ครูผู้สอนมีความมั่นใจ เข้าใจ และเห็นผลที่เกิดขึ้นจากรูปแบบ ๗ ที่ผู้อำนวยการโรงเรียนได้นำเสนอในปีการศึกษา 2561 ส่งผลให้ในปีการศึกษา 2562 นั้น ครูผู้สอนเพิ่มความเข้มข้นในการดำเนินงาน

และตระหนักถึงความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนที่ต้องการให้นักเรียนมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) ที่สูงขึ้น สอดคล้องกับ นงลักษณ์ เรือนทอง (2550) ที่ได้ทำการศึกษา แล้วพบว่ารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนต้องมีความต้องการและวัตถุประสงค์ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. การดำเนินการตามรูปแบบ ฯ ที่พัฒนาขึ้นมา คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะทางการบริหาร การวิเคราะห์สภาพบริบทสถานศึกษา และการวางแผนการดำเนินงานของสถานศึกษา
2. ควรมีการศึกษาผลการใช้รูปแบบ ฯ ที่พัฒนาขึ้นมา ในบริบทที่แตกต่าง เช่น ขนาดโรงเรียนที่ใหญ่ขึ้น จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- ทศนา แคมณี. (2559). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ เรือนทอง. (2550). รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. (2537). หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- วีณา กิ่งสอน. (2555). ปัญหาการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมศรี สุ่มมาตย์. (2557). รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุน อมรวิวัฒน์. (2533). สมบัติพิเศษของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริยา ช้องเสนาะ. (2558). ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก. สำนักวิชาการ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2551). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.